

2015

№1

ЗДОРОВЬЕ, СПОРТ, РЕАБИЛИТАЦИЯ

Научный журнал

**по проблемам физического воспитания,
спорта, реабилитации и рекреации**

Технології пішохідного туризму для оптимізації функціонального стану школярів старших класів

Спицький А.А., Тімко Є.М., Козін С.В., Антонов О.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Національний технічний університет «ХПІ»

Анотація. Дана робота присвячена розробці та експериментальному обґрунтуванню ефективності методики розвитку витривалості учнів старших класів. В експериментальній методиці були використані засоби пішохідного туризму, зокрема, авторська методика побудови мотузкових парків та занять із застосуванням елементів пішохідного туризму в мотузкових парках, яка застосовувалась у навчально процесі з фізичного виховання школярів старших класів.

Ключові слова: витривалість, методика, ігри з елементами єдиноборства, учні молодших класів.

Вступ. За даними сучасних фахівців фізичного виховання і спорту, таких, як В.М. Платонов, О.А. Шинкарук, Л.В. Волков, для створення системи спортивного відбору і спортивного вдосконалення необхідною умовою є взаємозв'язок сфери масового та резервного спорту. Це насамперед пов'язано з вдосконаленням організації фізичного виховання в школі, що передбачає наявність великої кількості спортивних секцій. Особливе значення набуває відкриття спортивних секцій, які приваблюють дітей незвичайними рухами, надають можливість переборювати страх, переживати незвичайні відчуття, отримувати задоволення і радість.

В теперішній час інноваційною технологією є мотузкові парки. Для того, щоб відчути себе альпіністом, скелелазом, людині не обов'язково їхати в далекі гори, купувати дороге спорядження. Весь спектр відчуттів і задоволень подібного роду можна отримати за допомогою мотузкового парку. Дослідження можливостей мотузкових парків як засобу оптимізації функціонального стану школярів старших класів є актуальним завданням сучасної спортивної науки.

Мета роботи - визначення впливу занять в мотузкових парках на функціональний стан школярів старших класів.

Методи дослідження: аналіз літературних даних, метод анкетування, психофізіологічні методи дослідження за програмою «Психодіагностика», метод

реєстрації частоти серцевих скорочень за допомогою монітора серцевого ритму моделі «Polar» і програмного забезпечення «Polar Precision Performance», методи математичної статистики.

Результати дослідження. Розглянемо основні особливості мотузкових парків на прикладі одного з парків, який називається «S-парк». «S-Park» - це комплекс, який включає різні за рівнем складності, висоті і довжині маршрути.

Перший рівень складності популярний серед дітей від 4 до 12 років, його також можуть проходити школярі середніх та старших класів на швидкість. На ньому в якості інструкторів-помічників можуть працювати найбільш досвідчені школярі старших класів. Перед проходженням маршруту відвідувачі одягають туристські системи. Далі проводиться детальний інструктаж. Для забезпечення безпеки і правильності проходження маршруту практично з кожним відвідувачем, особливо юним, поруч знаходиться інструктор.

Елементи траси першого рівня складності: мотузкові сходи; хитні колоди; цирковий канат; місток еквілібриста; літак; тролей.

Середній рівень складності мотузкових маршрутів рекомендується дітям та молодим людям, які хочуть випробувати екстремальні відчуття. Загальна протяжність становить 111 м. Висота складає 6 м.

Високий рівень складності - тільки для добре підготовлених людей. Його загальна

протяжність становить 280 м. Висота - 10 м. Середній час проходження складає 35 хв.

В S-парку побудований скалодром, який доступний як самим маленьким відвідувачам, так і дорослим. Кожен відвідувач може підібрати для себе відповідний маршрут.

Відповідно до проведеного нами анкетування, 90% відвідувачів С-парку – школярів старших класів - повідомляють про масу позитивних емоцій, пов'язаних з подоланням страху, розкриттям в собі нових здібностей.

Ми провели дослідження з визначення рівня функціонального навантаження при проходженні мотузкових перешкод середнього рівня складності. Для цього при проходженні перешкод школярами старших класів ми провели у них вимірювання частоти серцевих скорочень за допомогою монітора безперервної реєстрації серцевого ритму «Polar» в поєднанні з вимірюванням швидкості реакції до та після проходження маршруту за програмою «Психодіагностика» - авторської комп'ютеризованої версії методики «Діагност» для сучасних операційних систем.

Згідно з отриманими даними, проходження мотузкових перешкод надає функціональне навантаження, відповідну навантаженню з аеробним енергозабезпеченням. Частота серцевих скорочень під час проходження перешкод знаходиться в діапазоні 130-150 уд/хв.

Отримані дані свідчать про те, що заняття в мотузковому парку є навантаженням помірної і малої потужності з точки зору впливу на серцево-судинну систему.

Проходження мотузкових етапів має стимулюючий вплив на функціональний стан школярів та активізацію симпатичного відділу вегетативної нервової системи, про що свідчить підвищення швидкості складної реакції і зменшення часу мінімальної експозиції сигналу в тесті на визначення швидкості складної реакції в режимі зворотного зв'язку. Даний факт має особливу актуальність в контексті прагнення школярів старших класів до стимуляції психоемоційного стану у зв'язку з особливостями функціонування їх організму на етапі підліткового віку і юності. Емпіричні дослідження показали, що заняття в мотузкових парках є гарною базою для подальшого вдосконалення в різних видах спорту.

Висновок. Показано, що заняття в мотузкових парках як вид рухової активності

може застосовуватися більш широко, не тільки як варіант атракціонів і розваг, а також у системі фізичного виховання. Отримання широкого спектра відчуттів і задоволень на сучасному етапі - головна умова для залучення школярів до занять різними видами спорту. Розроблено навчально-методичний фільм, де відображено основні моменти занять в мотузкових парках.

Література:

1. Козина Ж.Л. Анализ и обобщение результатов практической реализации концепции индивидуального подхода в тренировочном процессе в спортивных играх / Ж.Л. Козина // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: сб. науч. трудов под ред. Ермакова С.С. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ). – 2009. – № 2. – С. 34-47.
2. Козина Ж.Л. Эффективность застосування нетрадиційної форми аутогенного тренування для відновлення працездатності баскетболістів / Козина Ж.Л. Слюсарев В.Ф., Волков Є.П. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Збірник наукових праць під ред. Єрмакова С.С., Харьков, ХХПИ, 2001. – №14. – С. 8-15.
3. Козина Ж.Л. Система индивидуализации подготовки спортсменов в игровых видах спорта: Монография / Ж.Л. Козина. - Lambert Academic Publishing Russia. – 2011. - 532 с.
4. Козина Ж.Л. Результаты разработки и практического применения алгоритма системного анализа в научных исследованиях в области спортивных игр / Козина Ж.Л. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК. – 2006. – Випуск № 9. – С. 157-165.
5. Козина Ж.Л. Мотузкові парки як інноваційна технологія оптимізації функціонального стану школярів старших класів / Козина Ж.Л., Антонов О.В., Козин С.В. // Актуальні проблеми фізкультурної освіти: Матеріали VI наукової конференції (21-22 квітня 2012р. м. Харків) / Харк.нац.пед.університет ім. Г.С. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2012. – С.
6. Козина Ж.Л. Применение элементов пешеходного туризма для оптимизации функционального состояния школьников старших классов / Козина Ж.Л., Антонов О.В., Козин С.В. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка / Міжнародна наукова конференція 2012 року Чернігів, 2012 – Т1. С.188-194.
7. Козина Ж.Л., Барыбина Л.Н., Лугина И.В., Козин А.В. Экспериментальное обоснование системы индивидуализации в физическом воспитании студентов Физическое воспитание

студентов // научный журнал. - Харьков: ХОВНОКУ-ХГАДИ, 2012. - №4. - С. 77-86

8. Козина Ж.Л. Характеристика психофизиологических показателей студентов различных спортивных специализаций / Козина Ж.Л., Барыбина Л.Н. // Физическое воспитание студентов. - Харьков, 2010. - №4. - С.38-47.

9. Козина Ж.Л., Основные положения авторского курса подготовки беременных к естественным здоровым родам «Раскрытие цветка» / Ж.Л. Козина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - Харків: ХДАДМ (ХХП), 2008. - №3. - С. 81-92.

10. Козина Ж.Л. Факторні моделі фізичної підготовленості волейболісток високого класу різного ігрового амплуа / Ж.Л. Козина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - Харків, 2007. - №9. - С. 80-85.

11. The applying of the concept of individualization in sport / Kozina Zhanneta, Sobko Irina, Bazulyk Tatyana, Ryepko Olena, Lachno Olena, Ilinskaya Anna // Journal of Physical Education and Sport, 2015. - №2. - Art 27. - pp. 172 - 177. <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2015.02027>

12. Theoretical-methodological study of development of power-speed in climbing / Kozina Zh., Ryepko O.A., Prusik Krzysztof, Prusik Katarzyna, Cieślicka Mirosława // Physical education of students. - 2014. - vol.1. - pp. 27-33. doi:10.6084/m9.figshare.903690

13. Thorpe S. K. S. Orangutans use compliant branches to lower the energetic cost of locomotion / Thorpe S. K. S., Crompton R. H. and. Alexander R. McN. - Biology Letters. - 2007.

14. Tyshchenko V.A. Methodological foundations of the modern training system of skilled handball players / Tyshchenko V.A. // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. - 2014. - Vol.1. - p. 76-79. doi:10.6084/m9.figshare.894395

Информация об авторах:

Спицкий А.А. – студент-магистрант 52 группы факультета физического воспитания и спорта, Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды;

Тимко Е.Н. – ст.преподаватель, Национальный технический университет «ХПИ»

Козин С.В. – студент машиностроительного факультета Национальный технический университет «ХПИ»

Антонов О.В. – кандидат педагогических наук, Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С. Сковороды

Поступила в редакцию 18.11.2015